

Primerjamo naj še stanje virov glede oblastnih samouprav. V Arhivu Republike Slovenije je ohranjeno v fondih oblastnih odborov in velikih županov ljubljanske in mariborske oblasti izredno bogato gradivo, ki je v fazi urejanja. Za številne seje oblastnih skupščin sta na voljo celo dve vrsti zapisnikov, obsežni stenografski in skrajšani zapisniki. O vseh sejah je izredno podrobno pisal zlasti Slovenec, osrednje glasilo SLS, kajti stranka je prav z dosežki samouprave posebej utemeljevala upravičenost svojega sodelovanja v vladi. O poteku sej pa je precej obširno pisalo tudi liberalno in socialistično časopisje, poleg tega pa je izhajal še skupni uradni list obeh oblasti Samouprava. Ob tej obilici gradiva v Sloveniji se zdi v opombi 241 izraženo mnenje Kolarjeve, da je bojkotiranje pisanja meščanskega časopisja o delovanju oblastnih samouprav imelo tudi posledico, da so zgodovinarji zanemarjali pomembnost delovanja zagrebške oblasti, lahko le eden od vzrokov za praznine o tej problematiki v medvojnem zgodovinoписju. V Sloveniji je na to do neke mere vplivala le neurejenost arhivskega gradiva, toda na voljo je bilo veliko drugih virov, da bi lahko zgodovinarji posvetili vlogi oblastnih samouprav večjo pozornost. Izjema v tem pogledu je le Momčilo Žečevič v monografiji Na zgodovinski prelomnici (1986), v kateri je v opisu prizadevanj za slovensko avtonomijo prikazal tudi značilnosti delovanja oblastne samouprave v Sloveniji, v funkciji populariziranja uspešnega delovanja SLS pa je o dosežkih oblastne samouprave na Slovenskem prvi pisal v zborniku Slovenci v desetletju 1918–1928 (1928) dr. Marko Natlačén, vodilni funkcionar samouprave ljubljanske oblasti. Poglavitni razlog za neustrezno pozornost tej problematiki je dejstvo, da so raziskovalci proučevali predvsem zaostrovanje nacionalnih in strankarskih naspotij, ki so se posebej kazala v Narodni skupščini in jih je kralj Aleksander izrazil kot vzrok za razglasitev diktature, v ozadju pa je ostala problematika oblastnih samouprav, v katerih so se pri reševanju prečih življenjskih problemov prav tako vodili pomembni boji med centralizmom in avtonomijo. Prav delo Mire Kolar-Dimitrijevič potrjuje dejstvo, da je imela problematika oblastnih samouprav v zadnjih dveh letih pred uvedbo diktature pomembnejšo vlogo v političnem življenju kot ji ga je doslej odmerilo zgodovinoписje in zato zasluži večjo raziskovalno pozornost. Njihovo delovanje pa je pomembno tudi z vidika državno-pravnega razvoja. Kolarjeva je zapisala, da zapisniki zagrebške oblastne skupščine »govorijo o izredno pomembnem poskusu delne osamosvojitve Hrvaške« (str. XII), podoben proces pa kaže ohranjeno gradivo, še bolj v praktičnem kot formalnem pogledu, tudi za Slovenijo.

Miroslav Stiplovšek

Dizionario biografico Friulano. Udine : Union Scritòrs Furlans : Ribis Editore, 1992. 557 strani.

Od 17. stoletja sem je izšlo kar veliko število furlanskih biografskih leksikonov in biografskih pomagal. Najstarejši tiskani vzorec je Gian Giuseppeja Capodaglija seznam uglednih videmskih književnikov in vojakov iz leta 1655, sledi Asquinijev pregled iz leta 1735 in obširen Lirutijev leksikon o furlanskih književnikih (1760–1830). Iz leta 1783 je prva izdaja Codellijevega seznama avstrijsko-furlanskih piscev, nato Della Bonov seznam v četrti knjigi Morellijeve zgodovine goriške grofije (1855) in Formentinijeva objava iz leta 1879. Med kasneje izdanimi leksikoni je omembe vreden Francesca di Manzana o furlanskih književnikih in umetnikih (1884), predvsem Giuseppeja Marchettija knjiga *Il Friuli. Uomini e tempi* (1959, 1974). *Dizionario biografico Friulano* (DBF) je zadnji v seriji, vsebuje največ biografskih enot in predstavljenih oseb ne razvršča po interesnih sklopih. Kot urednik DBF je podpisan Gianni Nazzi, ob njem je navedenih še pet ožjih sodelavcev (med njimi tudi Slovenec Marijan Breclj) in 32 drugih sodelujočih (med njimi tudi Slovenka Lojzka Bratuž). Kakih 4000 oseb je razvrščeno po abecednem redu. Biografski podatki so skopo prikazani. Datum rojstva in smrti pri predstavljenih sta označena le z letnico. Gesla posebej navajajo bibliografije objav osebnosti, ki v DBF nastopajo, prav tako pa tudi njih biobibliografije. V teh pogledih se DBF ne more primerjati niti s Slovenskim biografskim leksikonom in Primorskim slovenskim biografskim leksikonom; nekoliko bližji mu je, če vzamemo nam bližje primere, sedaj še vedno izhajajoči avstrijski biografski leksikon.

Slovenski imeni med uredniki in sodelavci DBF kažeta, da so v DBF vključene tudi nekatere slovenske osebnosti. Takih Slovencev, ki so zadostili kriterijem uredniškega odbora, je nad petdeset. Nekateri izmed njih so predstavljeni tudi s fotografsko podobo (Lojz Bratuž, Marijan Breclj, Simon Gregorčič, Alojz Gradnik, Ivan Trinko). Slovenski uporabnik DBF z izbiro prikazanih Slovencev ne more biti zadovoljen. Preveč je enostranska in nepopolna. Zastavlja se nekaj vprašanj, na primer, zakaj ni med glasbeniki poleg Janeza Laharnarja tudi Marija Kogoja, Jožka Jakonciča in Rada Simonitija. Podobno velja tudi za javne delavce, saj najdemo v DBF politika Gregorčiča, ni pa njegovih sodobnikov kot sta bila Andrej Gabršček in Henrik Tuma. Našli bomo pesnika Lada Piščanca, zato pa zaman iskali Srečka Kosovela. Zastopan je slikar Venó Pilon, ki prihaja iz mešanega furlansko-slovenskega zakona. Podoben izvor imata slikar Anton Gojmir in njegov brat zgodovinar Milko Kos; v DBF ju ni. Izbor osebnosti, ki zastopajo Slovence, je problematičen in tudi enostranski. Ob vsem tem velja pripomniti, da je imel slovenski član uredništva očitno nalogo, da usklajuje slovenski delež.

Izdajatelj se je nedostatkov zavedal, zato je knjigi priložil anketni list za vpis morebitnih dodatkov in popravkov. Teh je precej, kar zadeva Slovence, prav tako pa tudi za furlanski oziroma italijanski del (na primer zgodovinar Emilio Turus, delavska voditelj Aldredo Callini in Leopoldo Gasparini, publicist Umberto Bonnes, zgodovinar Enno Pascoli itd.). Posebej je potreba še naglasiti, da pri navajanju krajev iz slovenskega etničnega ozemlja uporablja DBF italijansko in slovensko obliko.

Branko Marušič